

2006 – 3 – Desember

BIBSYS organisering

Nå ser det ut til at BIBSYS etter 35 år skal få sin endelige organisering. I dag er BIBSYS basert på en avtale mellom noen av de største bibliotekene. I avtalen, som er fra 1999, står det at den er midlertidig i påvente av en endelig løsning. Selv denne siste midlertidigheten har vart i 6 år. Styret ble også oppnevnt for 6 år siden, for 3 år. Men styreperioden er siden forlenget 3 ganger med ett år av gangen. Kanskje styret får en ytterligere forlengelse, men da bare 1. kvartal 2007. BIBSYS har vært usedvanlig heldig med et styre som har gjort en stor innsats og opparbeidet seg mye kompetanse innenfor vårt virksomhetsområde. Slik sett er det synd at vi etter hvert må skifte styre, likevel fortjener de å bli avløst.

Kunnskapsdepartementet (KD) har i Budsjettproposisjonen i høst foreslått at BIBSYS organiseres som et forvaltningsorgan. Siden dette skjedde i begynnelsen av oktober, har KD hatt møte med UH-sektoren, representert ved Universitets- og høgskolerådet og dets bibliotekutvalg, for å høre deres synspunkter på organiseringen. Videre har BIBSYS selv blitt hørt, nestleder i styret Anne Hustad og jeg har hatt et møte med dem.

Det synes klart at organisasjonsformen forvaltningsorgan er fast. Det er imidlertid ennå ikke avgjort om BIBSYS plasseres rett under KD eller under et annet forvaltningsorgan, NTNU. Uansett vil BIBSYS ha eget styre. Etter at Stortinget har fattet sitt vedtak i saken, trolig som del av salderingen av Statsbudsjettet for 2007, vil KD bruke 1. kvartal 2007 til å få på plass et nytt styre og de praktiske deler av ordningen.

Selv om BIBSYS har lang øvelse i å fungere innenfor midlertidige rammer, er det godt at vi nå endelig blir fast organisert. Dette ikke minst siden det er et håndfast bevis på at sektoren fortsatt finner det nyttig å ha oss som et redskap.

Dette skrives i et hotellrom i London, vi er noen fra BIBSYS som er på London Online utstillingen. Her skal vi treffe leverandører, følge opp løpende avtaler og se hva nytt som skjer, dette siste med hensyn på moderniseringsprosjektet.

I London trenger en ikke være i tvil om at julen nærmer seg, det er pyntet overalt, helt inntil det nærmest vulgære. Samtidig er det godt i en mørketid å ha så mye lys rundt seg og kunne se frem til et avbrekk fra arbeidet i julen.

I Trondheim står det en lysestake på kontoret mitt og venter på et lilla lys, det tenner jeg første mandagen i advent når jeg er tilbake på kontoret. Da går det en tanke til hver av dere, de mange som jeg er så heldig å ha kontakt med gjennom BIBSYS.

Velsignet Jul og et Fredelig Nytt År ønskes dere alle!

Roy Gundersen

BIBSYS-nytt er et informasjonsblad for brukere av BIBSYS' produkter og tjenester, og utgis fire ganger i året.

Trykt opplag: ca. 1500.

Utgiver: BIBSYS, Roy Gundersen (direktør)

Ansvarlig redaktør: Hege Johannesen

Redaktør: Vera Tagseth

Innhold

<i>BIBSYS organisering</i>	1
<i>Open Access og BIBSYS Brage</i>	4
<i>Kort om Open Access</i>	5
<i>BIBSYS til teneste</i>	7
<i>Nye nettsider</i>	8
<i>DigitAlt</i>	9
<i>Modernisering</i>	9
<i>Bibliotek 2.0</i>	10
<i>Eksport fra BIBSYS Ask</i>	12
<i>Sambiblioteket i Drammen</i>	13
<i>Informasjon om BIBSYS Mime og BIBSYS Tyr</i>	15
<i>Katvakt@bibsyst.no</i>	15
<i>Nytt(ig) fra brukerstøtte</i>	16
<i>Personalnytt</i>	19
<i>BIBSYS Brukermøte 2007</i>	19
<i>Julekryssord</i>	20

Open Access og BIBSYS Brage

Open Access er i vinden som aldri før (se også egen artikkel om dette temaet). Derfor er det viktig å gjøre det så lett som mulig å komme i gang med slike prosjekt. Dette tok noen institusjoner tak i på slutten av 2005, og PEPIA-konsortiet ble opprettet. Prosjektgruppa skulle utvikle et teknisk system for institusjonelle arkiv til de enkelte medlemmene. Den økonomiske fordelene med et slikt konsortium er åpenbar: millionbesparelser. Jonathan Champ mener man trenger minst en systemutvikler for å vedlikeholde et slikt system, og med det utgangspunktet vil BIBSYS-bibliotekene ha behov for over 100 stillinger knyttet til kun teknisk vedlikehold. Ved et samarbeid vil besparelsene for hver enkelt bli store.

Nå er ikke de tekniske utfordringene de eneste man må hanske med når man skal få i gang en aktivitet knyttet til Open Access. Det kan behøves betydelig innsats for å få gjennomslag for ideen om et institusjonelt arkiv. Det kan også være nødvendig å jobbe for å få forskere til å legge inn publikasjoner i arkivet. Disse oppgavene er unike for hver eneste institusjon, og det er lite å spare på å samarbeide om dette. PEPIA-samarbeidet vil likevel være veldig nyttig for medlemmene da man har et større miljø å

dele ideer og erfaringer med, mens BIBSYS kan bidra med de tekniske løsningene.

BIBSYS bidrag til Open Access-bølgen har vi kalt BIBSYS Brage. Brage er den norrøne guden for diktning og skaldekunst. Vi synes det er et passende navn på et system for formidling av universitets- og høyskolesektorens "poesi". Prosjektgruppa har nå kommet så langt at vi kan lansere en beta-versjon av BIBSYS Brage. Dette blir en første versjon som er klar for full bruk. Det er fullt mulig å opprette arkiv og registrere publikasjoner. BIBSYS Brage er altså klar til bruk, men vil få litt flere funksjoner etter hvert. F.eks. utvidet støtte for FEIDE adgangskontroll og for URN-tjenesten fra Nasjonalbiblioteket.

Med BIBSYS Brage blir det mulig å lagre publikasjoner fritt uten å tenke på lagringskapasitet og sikkerhet. Forskere og studenter kan selv registrere publikasjoner i systemet. Administratorer kan deretter korrigere metadata før publikasjonene blir lagt ut til hele verden. Dette vil sørge for både enkel registrering og god kvalitet.

BIBSYS Brage vil selvsagt bygge på BIBSYS robuste systemplattformer som sikrer både data og tilgang. Vi har solide backuprutiner og sikkerhetskopier blir lagret på sikkert sted. Doble maskinhaller sørger for robust og stabil drift og avansert virtualiseringsteknologi sikrer meget fleksibel maskinarkitektur og minimal nedetid. Vi har selvsagt også overvåkning og ansatte med meget god

kompetanse.

I året som kommer håper vi å få utvikle BIBSYS Brage videre og integrere dette produktet med både forskningsdokumentasjons-systemer og søkesystemer.

Sverre Magnus Elvenes Joki og Ellen Røyneberg

Kort om Open Access

Open Access får større og større utbredelse for og vi ønsker her å gi en brutalt kort og ukomplett innføring.

Open Access

Open Access ideen er ikke ny og har i de siste årene fått flere tilhengere, spesielt med Budapest-erklæringen fra 2002.

Det er i hovedsak 2 typer Open Access-publisering:

- Open Access publisering, også kjent som den gyldne vei til åpen tilgang, hvor tilgang til fagfelleverderte artikler er gratis. Det er flere aktører på dette "markedet", bl.a. *BioMed Central*, *Public Library of Science* og *Directory of Open Access Journal*
- Selvarkivering, også kjent som den grønne vei til åpen tilgang, betyr at institusjonene selv arkiverer artikler og tilgjengeliggjør disse.

Mye av grunnen til at den gyldne veien

har blitt mer populær er tidsskriftleverandørenes prispolitikk. I dagens 'post-Gutenbergske-verden' er kostnadene forbundet med publisering mye lavere enn tidligere, spesielt siden man ofte ikke trenger papirutgaven av et tidsskrift. Om man ikke trenger papirutgaven av et tidsskrift, er det stort sett bare utgifter til fagfellevurdering. Steven Harnard, kjent Open Access forkjemper, har antydnet at kostnadene forbundet med fagfellevurdering er omtrent ¼ av de totale kostnadene ved publisering av en artikkel. Dette forklarer tydelig hvorfor tidsskriftleverandørene presser gjennom 'e-only' avtaler i stor stil. Det viser også at det er et betydelig potensiale for å redusere kostnadene forbundet med publisering.

Steven Harnard er også en av de som kjemper hardt for den 'grønne veien', og det er lett å se de økonomiske fordelene med den. Når hver institusjon sørger for tilgang til artikler, trenger ikke leverandører å sørge for annet enn fagfellevurdering. Det betyr selvsagt lavere kostnader for bibliotekene. Fysikk-miljøet har vist at dette fungerer utmerket. De har siden tidlig på 90-tallet drevet aktivt med 'selvarkivering' i Arxiv og parallell publisering i tidsskrift.

Rune Nilsen, professor i internasjonal helse ved Universitetet i Bergen og Open Access forkjemper, trekker fram et annet aspekt med dagens publiseringsmodell: vitenskapelig apartheid. Kostnadene forbundet med å få tilgang til forskningsresultater er så høy at veldig mange, ikke bare i u-land, ikke har

råd til å anskaffe forskningsresultater, og så slik de selv har vært med på å produsere.

Finansiering av forskning

Det er klart at priser og tilgang er gode argumenter for Open Access, men det er dessverre ikke alltid problem-stillingen rundt vitenskapelig apartheid oppfattes som grunn god nok. Det har vært mulig å drive med Open Access publisering lenge uten at det har erstattet dyre tidsskrift ennå. Derfor har noen har tatt til orde for at åpen tilgang skal være et krav og ikke valgfritt. *National Institute of Health* og *Wellcome Trust* i Storbritannia har Open Access publisering som et krav. Norges Forskningsråd har ikke gjort seg opp noen mening angående dette (så vidt vi kjenner til i skrivende stund).

Synlighet

Rune Nilsen mener forskeren har et ansvar for å gjøre sine forskningsresultater tilgjengelig som et globalt allment gode. Om denne ansvarsfølelsen mangler, og finansieringskildene heller ikke har krav om dette, kan man henvise til siteringer som en fordel. Som nevnt innledningsvis er siteringer ofte et mål på "forskningskvalitet". Det viser seg heldigvis at antall siteringer øker kraftig om man publiserer artikkelen åpent tilgjengelig. Steve Lawrence og Andrew Odlyzko har vist at bruken av åpent tilgjengelige artikler øker kraftig. Odlyzko nevner at tidsskriftet *First Monday* har hatt en økning av bruken fra

januar 1999 til februar 2000 på 100%. Lawrences analyser viser at åpent tilgjengelige artikler får 2,6 ganger flere siteringer enn andre. For artikler publisert i 1999-2000 viser det seg at antallet siteringer er 4,5 ganger større for åpent tilgjengelig artikler.

Synlighet for forsknings- og utdanningsinstitusjoner er også viktig etterhvert som det blir viktigere å tiltrekke seg både forskere og studenter i konkurranse med andre institusjoner. Selvarkivering er et verktøy som gjør det mulig for institusjoner å bli synlige i verden gjennom enkle og billige midler. Alt som trengs er et institusjonelt arkiv og en kobling til søketjenester og arkiv-oversikter.

Videre

Det er lite som tyder på at trenden mot fritt tilgjengelige publikasjoner kommer til å avta. Som en motvekt mot Open Access-bevegelsen har store tidsskrift-leverandører begynt å tilby prismodeller som tillater forfatter å betale for å gjøre artikkelen fritt tilgjengelig. De tilbyr også lavere pris til de kunder som helt klart ikke har forutsetninger for å betale de 'vanlige' prisene. Men selv om tidsskriftleverandørene ser ut til å komme etter, tyder alt på at Open Access kommer til å bli viktigere og viktigere i forsknings- og utdanningssektoren. Open Access har allerede skapt endringer i vitenskapelig publisering og kommer til å bli enda viktigere i forsknings- og undervisningssektoren.

Diverse kilder

Harnard, Steven. (2001) The self-archiving initiative:

<http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/nature4.htm>

Harnard, Steven, (2001) Research Access, Impact and Assessment:

<http://www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/theses1.html>

Lawrence, Steve. (2001) Online or Invisible?, *Nature*. 411 (6837), 521.

<http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01/>

Nilsen, Rune (2006) Forskningspublikasjoner – et allment globalt gode i en verden preget av "tellelkanter" og kommersialisering?. Foredrag ved NFF seminar om Open Access.

Odlyzko, Andrew, (2002) The rapid evolution og scholarly communication, *Learned Publishing*. 15(1), 7-19.

Sverre Magnus Elvenes Joki og Ellen Røyneberg

BIBSYS til teneste

'*BIBSYS til teneste*' er eit prosjekt som er starten på ei utvikling mot tenesteorientert arkitektur hos BIBSYS. Denne gongen vert det laga tre slike tenester:

- *Hausting av metadata.*
Det vil bli laga ei teneste som byr fram hausting av metadata basert på protokollen OAI-PMH. Dette er ein standard protokoll der ein sjølv kan hente postar med metadata frå eit anna system. BIBSYS vil utvide og forbetre sin OAI-teneste til å kunne by fram allmenn henting av postar frå Bibliotekbasen.
- *Søking med SRU/SRW.*
SRU/SRW er ein protokoll for standardisert søking i bibliografiske kjelder. BIBSYS vil gjere SRU/SRW tilgjengeleg for søk i Bibliotekbasen og Emneportalen.
- *Konvertering av metadata.*
Det er mange ulike bibliografiske format og det er stadig behov for omsetjing mellom eit format til eit anna. BIBSYS vil utvikle tenester som konverterar mellom ulike format. Dei aktuelle formata er *BIBSYS MARC, MARC21, NORMARC, MODS, RIS og DUBLIN CORE*. Prosjektet har nok ikkje ressursar til å lage tovegs konvertering mellom alle desse. Konvertering til og frå MARC21 blir prioritert sidan MARC21 no er vedteke som nasjonalt utvekslingsformat.

Mange takk til ABM-utvikling som har gitt stønad til dette prosjektet.

Jan Erik Kofoed

Nye nettsider

BIBSYS lanserte nye nettsider 2. oktober. Takk til alle som har gitt oss tilbakemeldinger på nettstedet, både positivt og negativt. Vi tar vare på alle tilbakemeldingene og vurderer fortløpende hva som kan gjøres for å forbedre nettstedet.

De fleste synes nettstedet ser mer oversiktlig ut, og er fornøyd med fargeskillet som er innført for å differensiere mellom innhold beregnet på BIBSYS-bibliotekene og innhold rettet mot andre.

Håndbøker

Vi har fått flest henvendelser om formatet på håndbøkene. Disse finnes, med noen få unntak, bare i PDF-format. Vi valgte å ikke videreføre HTML-utgavene til nytt nettsted fordi det er ressurskrevende å publisere i to formater, og fordi de mest sentrale funksjonene i HTML-utgaven også er tilgjengelig i PDF. Unntak er bokmerker direkte til enkeltkapitler. Dette er ikke mulig med PDF, men til gjengjeld er søkemulighetene bedre når du søker innenfor en bestemt håndbok, fordi du søker i hele dokumentet samlet. Som et kompromiss har vi i samarbeid med Bibliografisk gruppe funnet fram til et

utvalg av håndbøker som publiseres i HTML i tillegg til PDF.

En nettside med tips for bruk av PDF-dokumenter er tilgjengelig fra den alfabetiske håndbokoversikten på de blå sidene, og som egen artikkel i dette nummeret av BIBSYS-nytt. Her finner du blant annet informasjon om hvordan du merker og forstørrer tekst, og hvordan du kan laste ned nyeste versjon av Adobe Reader. Flere har kommentert at det tar lang tid å åpne håndbøkene i PDF. En oppgradering til Adobe Reader 7.0 kan gi mye raskere oppstartstid enn eldre versjoner. Merk at tiden det tar å laste ned PDF-dokumenter også har sammenheng med nettverket lokalt.

Håndbokoversikten i høyre meny på de blå sidene er alfabetisk ordnet. En alternativ inngang til håndbøker går via merkelappene i toppmenyen. Eksempel: *Registrering - Registrering av dokumenter - Håndbøker om registrering av dokumenter*. Dette gir liste over håndbøker som er relevante i katalogiserings-sammenheng.

Husk at det er mulig å søke i tekst på tvers av alle håndbøker (velg *Søk i våre nettsider* i den grå boksen i høyre meny). Dette er nyttig når du ikke vet hvilken håndbok informasjonen finnes i.

Skriftstørrelse

Alle nettlesere har mulighet for å endre skriftstørrelse (valg fra Vismenyen). I tillegg har vi laget et alternativt stilark for svaksynte, som gir større tekst og bedre kontrast. Stilarket velges enkelt i nettleseren, men krever at

du har Firefox som nettleser. (Firefox er gratis og lastes ned fra www.getfirefox.com.) I tillegg har Opera en del muligheter som gir svært god lesbarhet. Alt rundt dette er omtalt på nettsiden 'Om BIBSYS Nettsted' (nederst i høyre meny).

Ingrid Møgset

DigitAlt

Nasjonalbiblioteket (NB) er i ferd med å gjennomføre et stort løft der målsettingen er å digitalisere alle samlingene til NB. Prosjektet er kalt DigitAlt. BIBSYS er bedt om å bistå NB i dette arbeidet.

Det meste av NBs boksamlinger er katalogisert i Bibliotekbasen i BIBSYS. BIBSYS vil levere web-tjenester for levering av metaddata til digitaliseringsprosessen og for å oppdatere Bibliotekbasen etter at dokumentene er digitalisert. Den digitaliserte versjonen vil automatisk bli opprettet som et nytt objekt i databasen.

NB har magasinert sine bøker i et automatlager. BIBSYS har tidligere laget program for kommunikasjon med automatlagret i forbindelse med dokumentlevering. Dette er utvidet til å kunne 'låne ut' store samlinger som skal digitaliseres.

Videre vil BIBSYS lage tilpasninger til BIBSYS Ask slik at de digitaliserte

dokumentene til NB blir presentert på en fornuftig måte. BIBSYS vil også levere programmer for rapportering og statistikk for DigitAlt.

Jan Erik Kofoed

Modernisering

De siste årene har det vært mye snakk om modernisering av BIBSYS. Styret har hatt moderniseringssaken til behandling flere ganger. Sist skjedde dette 16. november 2006. Styret vedtok da at det skal gjennomføres et forprosjekt som skal omfatte fire trinn:

Prosessanalyse, kravspesifikasjon, markedsanalyse og kostnadsanalyse.

Forprosjektet skal munne ut i et beslutningsdokument for styret. Det er leid inn ekstern konsulent for å bistå BIBSYS i arbeidet og det vil også bli opprettet en styringsgruppe for arbeidet med å utarbeide beslutningsgrunnlaget. Institusjonene vil også bli dradd med i dette arbeidet.

Parallelt med dette arbeidet vil BIBSYS arbeide med datamodellering og systemarkitektur.

Modernisering er en kontinuerlig prosess, og det er heller ikke slik at alle produktene til BIBSYS er 'umoderne'. *BIBSYS Ask, Lisa, BIBSYS ForskDok, BIBSYS Brage, BIBSYS Mime og BIBSYS Tyr* er alle moderne produkter. Men noen deler har blitt hengende igjen, og det mest kjente eksemplet er brukergrensesnittet i BIBSYS Biblioteksystem, de såkalte

'blåskjermene'.

BIBSYS har til utprøving programvare som gjør det mulig å bytte ut 'blåskjermene' med et webgrensesnitt. Hvis funksjonaliteten viser seg å være god og kostnadene blir innenfor budsjett-rammene, vil BIBSYS vurdere å tilby denne programvaren som en rimelig rask midlertidig løsning i påvente av at selve moderniseringsprosjektet kommer i gang.

Jan Erik Kofoed

Bibliotek 2.0

Bibliotek 2.0 har sitt utspring i web 2.0, som i følge Wikipedia er en betegnelse for deltagerdrevne, interaktive og sosiale netjtjenester. Disse tjenestene er avhengige av aktiv deltagelse fra brukerne. Eksempler på slike tjenester er wikipediaer, blogger, wikier og RSS.

Bibliotek 2.0 er web 2.0 satt inn i en biblioteksammenheng. Bibliotek 2.0 er annerledes bibliotek-tjenester som er styrt mot dagens brukeres behov og forventninger. I bibliotek 2.0 gjør biblioteket informasjon tilgjengelig der brukeren etterspør den og når brukeren etterspør den. Biblioteket søker dessuten å sikre at barrierer for bruk og gjenbruk av informasjon er fjernet, slik at brukerne ikke trenger å forholde seg til avtaler og regelverk for å kunne nyttiggjøre seg av innholdet.

Man kan dele bibliotek 2.0 inn i tre hovedområder; teknologi, tilgjengelighet og medvirkning.

Teknologi

Bibliotek 2.0 er på mange måter teknologidrevet. Kjennetegnene for denne teknologien er at brukerne i langt større grad kan sette ulike systemkomponenter, laget i åpen kildekode og med åpne grensesnitt, sammen til nye tjenester. Tjenestene er brukerstyrt og ofte utarbeidet og brukt innenfor sosiale nettverk på www.

Tilgjengelighet

Tilgjengelighet omfatter både teknologi, tjenester og ikke minst innhold. Skal man følge tankegangen innenfor bibliotek 2.0, er det nødvendig at bibliotekene gjør tjenester og innhold tilgjengelig der brukerne er, og ikke tvinger dem til å oppsøke biblioteket fysisk eller på bibliotekets hjemmesider. Når vi vet at mange brukere benytter seg av Google bør også bibliotekene og deres tjenester være tilgjengelige via Google. Når det gjelder bruk og bearbeiding av innhold krever det et større arbeid for å få fjernet juridiske og økonomiske hindringer.

Medvirkning

Det sosiale aspektet er framtrepende i bibliotek 2.0. Brukerne ønsker ikke nødvendigvis å oppsøke biblioteket for å få tilgang til tjenester og innhold, men de ønsker medvirkning på innholdet. I medvirkning ligger for eksempel mulighet for å legge inn kommentarer på innholdet

eller sette på egne emneord (folksonomier). Institusjonene og bibliotekene vil selv kunne delta i dette. En professor vil kunne legge inn kommentarer og delta i diskusjoner rundt pensumlitteratur, en bibliotekar vil kunne legge inn kommentarer til brukernes emneord eller anmeldelser. Gjennom dette vil biblioteket og bibliotekpersonalets kompetanse også bli mer synlig og de vil få kontakt med brukerne på en annen måte enn tidligere. Noe av kvalitetssikringen vil ligge i hvem det er som legger inn kommentarene.

BIBSYS og bibliotek 2.0

Hvordan kan bibliotek 2.0 realiseres i BIBSYS? Når det gjelder teknologiaspektet kan BIBSYS bidra med en systemarkitektur for deltagelse ved hjelp av åpne standarder, tjenesteorientert arkitektur og standardiserte grensesnitt. BIBSYS kan legge til rett for utstrakt bruk av webservices og RSS.

Under tilgjengelighet kan BIBSYS sørge for at innholdet er tilgjengelig der hvor brukerne er, for eksempel ved å gjøre bibliotek katalogen tilgjengelig via Google og andre søkemotorer. Et annet aspekt kan være å gjøre tjenester fra andre aktører tilgjengelig fra BIBSYS, for eksempel ved å la Amazon og dets like være tilgjengelig via katalogen dersom brukerne skulle ønske å kjøpe en bok han eller hun har funnet. BIBSYS kan også være med å støtte arbeidet som må til for å sikre brukeren retten til å bruke innholdet i for eksempel bibliotek katalogen.

Når det gjelder medvirkning kan BIBSYS åpne for kommentarer i bibliotek katalogen slik at brukerne kan legge inn kommentarer og anbefalinger på postene. BIBSYS kan åpne for folksonomier og gjenbruk av katalogdata, og samtidig fortsette med arbeidet basert på teknikker innen kunnskapsorganisasjon. I forbindelse med folksonomier er noen bekymret for at dette skal ødelegge biblioteksystemets kvalitet og struktur. En slik løsning bør imidlertid kunne implementeres uten å ødelegge dette.

BIBSYS kan legge til rette for wikier og blogger hvor studenter kan legge ut og kommentere hverandres arbeid, og på den måten legge til rette for biblioteket som faglig møteplass online.

Ingvild Kongsbakk

Kilder:

Paul Miller:

(http://www.talis.com/resources/document/s/447_Library_2_prfl.pdf)

PanlibusMagazine

(http://www.talis.com/downloads/panlibus_magazine/panlibus_issue_002.pdf)

Wikipedia

(http://no.wikipedia.org/wiki/Web_2.0)

Eksport fra BIBSYS

Ask

BIBSYS Ask tilbyr p.t. (november 2006) eksport av bibliografiske poster i formatene *Fortekst*, *Fortekst med eksemplarer*, *BIBSYS-MARC* og *RIS*. Dette kan kombineres med visningene *Vis på skjerm* og *Tilsendt pr epost*.

Vi har mottatt en del kritikk på det vi kaller visning, særlig gjelder dette visning av RIS-format til skjerm. Når data sendes ut på nettet blir de merket med en såkalt *MIME-type*¹. For RIS har vi valgt MIME-type angitt av leverandøren. Dette fungerer fint der installasjonen av referansehåndteringsverktøyet og nettleseren fungerer greit sammen. Dessverre er ikke dette alltid tilfelle, og det er registrert mange problemer med MicroSoft Internet Explorer. FireFox fungerer derimot greit.

Referansehåndteringsverktøy og nettlesere ligger klart utenfor BIBSYS sitt ansvar og herredømme, men vi vil

¹ Teknisk forklaring: MIME-type har ikke noe å gjøre med det nye BIBSYS-produktet BIBSYS Mime. MIME står for *Multipurpose Internet Mail Extensions* og ble opprinnelig laget for vedlegg til e-post. Det brukes også generelt for å knytte typebetegnelser til data sendt ut på nettet. Mest korrekt er begrepet *Content-type* som er en attributt i http-protokollen. For MARC er definert MIME-typen *Application/MARC* og for RIS *application/x-research-info-systems*. Ren tekst som sendes uformattert til skjerm gis MIME-type *text/plain*.

allikevel forsøke å gjøre vårt for å bedre situasjonen. Disse endringene vil komme i neste versjon av BIBSYS Ask:

- Begrepet Velg visning byttes med Velg levering.
- Disse to leveringsmåtene vil alltid finnes:
 1. Vis på skjerm – data vil bli sendt som ren tekst til et nytt vindu.
 2. Tilsendt pr e-post – data vil bli sendt som en fil som vedlegg til en e-post. (P.t. legges data inni selve meldings-teksten, noe som er uheldig).
- Der det er relevant vil det være mulig å velge:

Send til applikasjon – data vil bli merket med riktig MIME-type ifølge leverandørens spesifikasjoner. Det er da opp til valgt nettleser og installert programvare hva som skjer videre. BIBSYS tar intet ansvar for hvordan disse kommuniserer. Denne varianten er aktuell for RIS og senere for levering av MARC21.

Tilsvarende funksjonalitet vil bli vurdert for BIBSYS Mime og BIBSYS ForskDok lister og statistikk.

BIBSYS arbeider med flere eksportformater. På lista står MARC21, MODS og Dublin Core. MARC21 vil bli levert både i XML (MarcXchange) og ISO-2709. Disse vil bli tilgjengelig i BIBSYS Ask i kommende versjoner. Vi vil også fortløpende vurdere å støtte andre aktuelle formater, slik som *RefWorks*.

Jan Erik Kofoed

Sambiblioteket i Drammen

I begynnelsen av 2007 skal Høgskolebiblioteket i Buskerud, Fylkesbiblioteket i Buskerud og Folkebiblioteket i Drammen flytte inn i nytt felles biblioteklokale i Kunnskapsparken i Drammen. De tre bibliotekene skal framstå som ett bibliotek for brukerne, men bibliotekene skal fortsatt bruke sine respektive biblioteksystemer, BIBSYS Biblioteksystem og Bibliofil. Det er oppretta ei prosjektgruppe for sambiblioteket i Drammen, bestående av representanter fra Drammen kommune, Buskerud fylkeskommune, folkebiblioteket, fylkesbiblioteket, høgskolebiblioteket og BI-biblioteket. For mer informasjon om sambiblioteket i Drammen, se www.sambiblioteket.no.

Modell av Kunnskapsparken i Drammen

BIBSYS og Biblioteksystemer AS bidrar med å tilpasse for sameksistens mellom BIBSYS Biblioteksystem og Bibliofil. En forutsetning for disse tilpasningene er at låntakerne ved sambiblioteket bruker

Lånekortet (felles lånekort).

For BIBSYS sin del har arbeidet bestått i å gjøre tilpasninger for å kunne støtte bibliotekets utlåns- og returautomater. Biblioteksystemer AS har utviklet et program som fungerer som tjener for automatene. Programmet kommuniserer med Bibliofil og BIBSYS Biblioteksystem. BIBSYS har laget støtte for dette og bidratt med testing.

I forbindelse med utlånsautomater har også BIBSYS laget støtte for PIN-kode. I utlånsmodulen er det oppretta nytt felt for PIN-kode i skjermbildene tilhørende funksjonene LTREG, LTENDRE og LTSØK. PIN-kode-feltet vises for alle brukere, men gjelder for HiBU-brukere. Dette skal brukes av skrankepersonale til å registrere PIN-kode for låntakere som blir avkrevd dette ved utlånsautomat.

Videre har BIBSYS laget en webtjeneste for kommunikasjon mellom Bibliofil og utlånsmodulen i BIBSYS Biblioteksystem. Webtjenesten sier om det er aktivitet eller ikke for en gitt låntakerID.

Det er også gjort endringer i BIBSYS Ask brukergrensesnitt, med kobling til BiblioFil. Dette blir kun synlig for HiBU-låntakere under "Min side" ved pålogging. Da vises ei ny fane med lenke til BIBLIOFIL, og med informasjon om det fins aktivitet (eks. lån, bestillinger, reserveringer) eller ikke i det andre systemet.

The screenshot shows the BIBSYS Ask user interface. At the top left is the BIBSYS logo. To its right is the text "Ask - Brukerinformasjon" with a small "alfa" icon. In the top right corner, there is a "Logg av" button and the user name "Per Christian Bjelke (ubr006772)". Below the header is a navigation bar with links: "[Søkekilder] [Søk] [Treffliste] [Dokument] [Samlekunv] [Søkehistorikk] [Min side]". Below this is a row of tabs: "Brukerinformasjon", "Faste søk", "Låneoversikt/forny", "Bestillingsoversikt", "Reserveringer", "Bestillingsarkiv", and "BIBLIOFIL". The "BIBLIOFIL" tab is active. The main content area displays the message: "Det er registrert aktivitet (f.eks. lån, reserveringer, bestillinger) i BIBLIOFIL. Se: <http://www.drammen.folkebibl.no/cgi-bin/mappami?lnr=901639>".

Lenke til BIBLIOFIL

Biblioteksystemer AS lager en samsøkeklent basert på den norske Z39.50-profilen. BIBSYS har i den forbindelsen utvidet sin Z39.50-tjener med ekstra søkeattributter for intellektuelt nivå og materialtype.

Disse endringene blir satt i drift ved systemoppdateringen hos BIBSYS den 4. desember.

Anita Øynes

Informasjon om BIBSYS Mime og BIBSYS Tyr

BIBSYS Mime og BIBSYS Tyr (samt nye BIBSYSx), har nå vært i stabil drift siden primo oktober. Selve produktene ansees som ferdig utviklet, men en god del konfigurasjon gjenstår.

Arbeidsgruppen for Nettportalprosjektet har foretatt en grundig gjennomgang av produktene, og et fyldig referat fra gruppens møte den 18.oktober vil snart bli å finne på BIBSYS Nettsted. BIBSYS ber om forståelse for at ikke alle punktene gruppen påpeker kan utbedres umiddelbart, men følgende feil/mangler anses som prekære og jobbes med, eller vil bli jobbet med, i tiden fremover:

- Bedre lenking til fulltekst, på artikkelnivå. Her er vi i dialog med TDNet som drifter BIBSYS Tyr og er hovedansvarlig for fulltekstlenkingen.
- Søkingen fungerer i brorparten av databasene for de fleste bibliotekene, men fortsatt er det flere baser som ikke fungerer tilfredsstillende. Dette gjelder bl.a Atekst og Idunn. (Angående Idunn vil arbeidsgruppen selv ta affære.)
- Bestilling, spesielt for poster uten ISSN: Bedre kobling mellom BIBSYS Mime og bestillingsfunksjonen i BIBSYS Ask.

Ellers er det en del punkter i referatet som går på ordlyd/layout, og her vil arbeidsgruppen komme med forslag til endringer. Når BIBSYS får utbedret konfigurasjoner (spesielt punkt 1 ovenfor), mener vi produktene er klare for lansering til sluttbrukerne. Informasjon om dette vil bli sendt til epostlisten: portalkonsortium@bibsys.no.

BIBSYS vil med dette rette en stor takk til arbeidsgruppen for Nettportalprosjektet, for meget god hjelp i løpet av prosjektperioden! Deler av gruppen vil fortsette samarbeidet i 2007, men med ny konstellasjon og med nytt mandat. Mer info om denne arbeidsgruppen og deres arbeid vil bli å finne på BIBSYS Nettsted.

Jan Erik Garshol og Timo Brøyn

Katvakt@bibsys.no

BIBSYS administrerer en vaktordning med epostadresse katvakt@bibsys.no. Til denne kan du sende forespørsler om katalogisering, tolkning av regelverk, spørsmål angående autoritetslista og lignende. Katvakt blir betjent av bibliotekarer med bred kompetanse og interesse innen katalogisering. Pr. november 2006 er det totalt 12 personer med i katvakt, og disse organiseres i grupper slik at det til enhver tid er tre personer som besvarer spørsmål. Katvakt er en viktig tjeneste for å sikre kvaliteten på data som registreres i basen.

Har du lyst å være med i katvakt-

tjenesten? For at ikke belastningen på de som allerede er med i katvakt skal bli for stor, så skulle vi gjerne hatt flere personer med. Hver vaktperiode er på to måneder, og for denne perioden får de som har vakt et honorar på 5000 kroner hver.

Tilbakemeldinger vi får tyder på at det å være med i katvakt er lærerikt, og at gevinsten i form av økt kompetanse til egen institusjon er stor.

Ta kontakt med BIBSYS hvis du ønsker å være med eller trenger mer informasjon.

Anita Ellerås

Nytt(ig) fra brukerstøtte

Tips om bruk av PDF- dokumenter

Programvare

For å kunne lese dokumenter i PDF-format, må du ha Adobe Reader installert på PCen. Adobe Reader er gratis. Du laster ned nyeste, norske versjon fra Adobes nettsider: www.adobe.no.

Vi anbefaler å oppgradere til **nyeste versjon**, da dette kan gi mye raskere oppstartstid enn eldre versjoner. Merk at tiden det tar å laste ned PDF-dokumenter også har sammenheng med nettverket lokalt.

Innstillinger for åpning av PDF-

dokumenter

PDF-dokumenter åpnes i Adobe Reader eller i nettleseren, avhengig av innstillingene i Adobe Reader. Når du åpner et PDF-dokument i nettleseren, vises Adobe Reader-verktøy i nettleseren. For å endre innstillinger for dette, åpne Adobe Reader og velg *Rediger > Innstillinger*, og klikk *Internett*. Deaktiver 'Vis PDF i leser' hvis du vil at dokumentene skal åpnes i Adobe Reader og ikke i nettleseren.

Verktøy

Når du har åpnet et PDF-dokument, har du **verktøylinjer** øverst og en **statuslinje** nederst. Disse inneholder verktøy som er nyttige når du jobber med PDF-dokumenter (merke tekst, forstørre tekst, søke osv.). Hold markøren over verktøyikonet for å se forklarende tekst.

Navigering

På venstre side finner du et **navigasjonsvindu** som hjelper deg å bla gjennom PDF-dokumentet. I navigasjonsvinduet vil du som regel finne **bokmerker**. Bokmerkene fungerer som en **innholdsfortegnelse** som viser kapitler og underkapitler i dokumentet. For å endre bredden på navigasjonsvinduet, dra i den høyre kanten.

Hvis du vet sidetallet, kan du raskt gå til en bestemt **side** ved å skrive sidetallet i statuslinjen nederst.

Søke etter tekst

Du kan søke på ord og fraser i et PDF-

dokument. Klikk på verktøyet **Søk** gir et vindu på høyre side med tittel **Søk i PDF**. Her finner du avanserte søkemuligheter. Resultatene vises sammen med ord fra konteksten i en treffliste ordnet i siderekkefølge. Du kan også søke via et lite vindu merket **Søk etter** (hurtigtast Ctrl+F). Dette gir ikke treffliste, du blir i stedet fram og tilbake mellom søkeresultatene.

Skriftstørrelse

På verktøylinjen finner du **Zoom ut** og **Zoom inn** som du bruker til å endre visningsstørrelsen.

Merke tekst (klipp-og-lim)

Velg **Markeringsverktøy** fra verktøylinjen. Når du har gjort dette, kan du merke tekst på vanlig måte og kopiere til et annet program. Velg **Håndverktøy** for å oppheve markeringsmodusen.

Ingrid Mogset

Når institusjonen skifter navn

Det enkelte bibliotek som bruker BIBSYS Biblioteksystem vedlikeholder selv de opplysningene som er lagret om biblioteket (i Biblioteksinformasjon), om utlansstedene (i Utlånsmodulen) og om de økonomiske enhetene (i Tilvekstmodulen). Biblioteket har

imidlertid ikke adgang til å gjøre endringer i eget navn i menyen for avgrensning på bibliotek ved søk i Bibliotekbasen i BIBSYS Ask. Slike endringer må gjøres av oss. Vi må derfor få beskjed ved navneendringer, fortrinnsvis via e-post til BIBSYS Brukerstøtte. Da vil vi med en gang sørge for å korrigere navnet i menyen i BIBSYS Ask.

Hege Johannesen

Bruk av BIBSYS sin logo

Alle som ønsker å bruke BIBSYS sin logo, for eksempel på egne nettsider, kan nå finne denne på BIBSYS nettsted under merkelappen *Om oss* i høyre meny på de oransje sidene, og under merkelappen *Om BIBSYS* i venstre meny på de blå sidene. De enkelte produktene vi tilbyr har ikke egne logoer. Når dere lager lenker til bestemte produkter ønsker vi at dere bruker produktnavnet som lenketekst. For eksempel *BIBSYS Ask* som lenketekst for en lenke som går rett til produktet BIBSYS Ask, og *BIBSYS ForskDok* som lenketekst for en lenke som går rett til *Min side* i BIBSYS ForskDok.

Hege Johannesen

Nye e-postlister for informasjon og diskusjon

Vi administrerer i dag et stort antall e-

postlister beregnet både på distribusjon av informasjon, og som forum for diskusjon mellom de som er medlem av lista. I tillegg kommer et stort antall EPOS-grupper som er opprettet med samme formål. For noen EPOS-grupper finnes det også en tilhørende e-postliste. Et eksempel på slike er e-postlista *kontdoklev@bibsys.no* og EPOS-gruppen KONDOKL (Kontaktperson dokumentlevering). Alle medlemmer av den siste blir automatisk medlem av den første. Påmelding skjer via rolleskjermen i brukerprofil.

Vi arbeider nå med å rydde opp og forenkle i dette mangfoldet av e-postlister og EPOS-grupper. Oppryddingen innebærer at informasjon og diskusjon kun vil skje via e-post. Dvs. at EPOS ikke lenger vil bli bruk til dette formålet. Forenklingen innebærer at vi nå har opprettet en e-postliste for hvert produkt. Dvs. at det ikke lenger skilles mellom de som ønsker å være kontaktperson og de som kun ønsker å motta informasjon. Det er ikke opprettet nye e-postlister for bestemte moduler, funksjoner eller fagområder innen BIBSYS Biblioteksystem.

Det er opprettet en ny e-postliste for BIBSYS Biblioteksystem:
biblioteksystem@bibsys.no,
en for BIBSYS Mime/BIBSYS Tyr:
mime@bibsys.no, en for BIBSYS
ForskDok: *forskdok@bibsys.no*.

Alle brukere av disse produktene kan fritt melde seg på e-postlistene. I tillegg er det opprettet en ny e-postliste for IT-ansvarlige ved BIBSYS-bibliotek:

IT-ansvarlige@bibsys.no.

Alle som ønsker å melde seg på denne kan fritt gjøre dette.

De nye e-postlistene vil bli benyttet av BIBSYS for å sende ut informasjon om det aktuelle produktet. I tillegg kan alle medlemmer benytte listene for å formidle informasjon, eller for å stille spørsmål til eller starte en diskusjon, med de øvrige medlemmene av listen. De nye e-postlistene skal IKKE benyttes for henvendelser til BIBSYS. Alle henvendelser til BIBSYS via e-post må enten sendes til BIBSYS Brukerstøtte (*bibdrift@bibsys.no*) eller BIBSYS administrasjon (*firmapost@bibsys.no*).

All på- og avmelding for e-postlister gjøres via et Web-grensesnitt som er tilgjengelig via BIBSYS nettsted. Se merkelappen *E-postlister* i høyre meny på de blå sidene. Kun medlemmer av en liste vil kunne sende meldinger til listen. En melding fra andre må godkjennes av listens administrator før den kan sendes ut til medlemmene. Alle lister har et arkiv som kun er tilgjengelig for medlemmene, og kun medlemmer vil få tilgang til medlemslisten.

Alle som i dag er medlem av en eller flere av de gamle e-postlistene og/eller EPOS-gruppene, vil i løpet av desember 2006 få en direkte henvendelse fra oss med beskrivelse av hvordan de skal forholde seg for fortsatt å motta informasjon fra BIBSYS om et bestemt produkt. Slike henvendelser vil bli sendt via e-post ved bruk av de gamle e-postlistene og EPOS-gruppene. Det sikrer at vi når ut til alle. De gamle e-postlistene

og EPOS-gruppene vil opphøre å eksistere etter 15. januar 2007.

Hege Johannesen

Personalnytt

Rune Brandshaug fratrådte etter eget ønske sin stilling som ass. direktør fra 2006-10-16 for å gå over til en stilling som seniorrådgiver ved produktsenteret.

BIBSYS Brukermøte 2007

Det er opprettet en egen nettside for BIBSYS Brukermøte 2007.

For lenke, se For BIBSYS-bibliotek, under overskriften Aktuelt for BIBSYS-bibliotek.

Julekryssord

1	2	3	4	5		6	7	8
9						10		
		11				12		
13	14							
						15	16	
17		18				19		
20								
22			23		24			
		25		26			27	
28	29			30				
31		32		33		34		35
36						37		

Vannrett

- 1 De trenger tjenere
- 9 Eksemplaroppretting
- 10 For systematikere
- 11 Status
- 12 Blogg-forgjenger
- 13 Bestill abonnement
- 15 Bygning
- 17 Lidelse
- 19 Database
- 20 Bibliotek
- 21 Selvlyd
- 22 Brikke
- 24 Plage
- 25 Afrikaner
- 28 Litt mer enn 1000
- 30 Nedenfor det røde
- 31 Varekode
- 33 Elv
- 36 Fugl
- 37 Våpen

Loddrett

- 1 Snakk
- 2 Lunken
- 3 Operator
- 4 Nivå
- 5 Kommunikasjonssystem
- 6 Hjelpemiddel
- 7 ABM-satsingsområde
- 8 Individ
- 14 By
- 15 Det finnes ca 12.500.000
- 16 Musiker
- 17 Slettet
- 18 Bibliotek
- 19 Database
- 23 Har 15 bestanddeler
- 26 BIBSYS-institusjon
- 27 Sparing
- 29 Måleenhet
- 32 Toppdomene
- 34 Snakk
- 35 Markedsleder

Innleveringsfrist onsdag den 31. januar 2007. Løsningen sendes til: BIBSYS, 7491 Trondheim. Husk å skrive på navnet og adressen din. Konvolutten merkes med 'Julekryssord', eller scan den inn og send den på e-post til kryssord@bibsys.no. Vinneren som blir trukket ut får tilsendt premie i posten.

